

Erasmus+ KA2 projekt STORIE

Razvoj kapaciteta ruralnih poduzeća za osmišljavanje i promicanje održivih turističkih proizvoda temeljenih na nematerijalnoj kulturnoj baštini

Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava br. 2018.-1.-HU01-KA202-047746

**Intelektualni output 3: STORIE aktivnost Uvidi i iskustva
2: Vodič za nastavnike**

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SADRŽAJ

1. Uvod	3
2. Ciljna skupina	4
3. STORIE: projekt	4
4. Glavni rezultati i zaključci interne i vanjske validacije alata za učenje STORIE	5
5. Lekcije i preporuke za razvoj programa osposobljavanja za mala poduzeća u sektoru ruralnog turizma	6
6. Mogućnosti integracije u formalno (strukovno i tercijarno) obrazovanje odraslih	6
7. Zaključne primjedbe	12
Prilog 1. Prikaz ciljnih skupina za pojedine zemlje	12

1. Uvod

Erasmus + projekt STORIE ima za cilj poboljšati konkurentnost malih ruralnih tvrtki razvojem njihovih vještina i kapaciteta za dizajniranje i promicanje održivih turističkih proizvoda temeljenih na nematerijalnoj kulturnoj baštini. Projekt uvodi inovativan program učenja i mrežni alat za učenje koji olakšava razvoj lokalnih poslovnih zajednica i testira pilot turistička iskustva u partnerskim regijama.

Izravna ciljna skupina STORIE-a su male ruralne tvrtke (menadžeri i zaposlenici) koje pripadaju ili su povezane s turističkim sektorom, a koje provode aktivnosti povezane sa sljedećim NACE kodovima:

- I55 smještaj,
- I56 Djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića,
- C10 - Proizvodnja prehrambenih proizvoda
- C11 - Proizvodnja pića
- N79 Putničke agencije, organizatori putovanja i ostale usluge rezervacije i srodne djelatnosti
- R93 - Sportske aktivnosti i zabavne i rekreacijske aktivnosti

Druga potencijalna ciljna skupina uključuju ruralne tvrtke koje razmatraju svoje buduće uključivanje u turistički sektor ili surađuju s primarnom ciljnom skupinom u razvoju turističkih proizvoda:

- A1 - Proizvodnja bilja i životinja, lov i srodne uslužne djelatnosti
- A3 - Ribolov i akvakultura
- C13 - Proizvodnja tekstila
- C14 - Proizvodnja odjeće
- C15 - Proizvodnja kože i sličnih proizvoda
- C16 - Proizvodnja drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala
- C32 - Ostala proizvodnja
- G47 - Trgovina na malo, osim motornih vozila i motocikala

Dionici STORIE-a su:

1. Udruge koje predstavljaju tvrtke iz ruralnog (turističkog) sektora.
2. SOO organizacije na svim razinama (od niže srednje do tercijarne) koje pružaju obuku (formalnu i neformalnu) tvrtkama iz ruralnog turizma i srodnih sektora.
3. Donositelji politika i javna tijela u području turizma i srodnih područja.
4. Ljudi koji žive u lokalnim ruralnim zajednicama (u njihovoj ulozi zaštitnika i prenositelja nematerijalne kulturne baštine).

Projekt je razvio 3 intelektualna outputa:

- O1 - STORIE Program učenja
- O2 – STORIE Alat za učenje
- O3 – STORIE Uvidi i iskustva

Vodiči za STORIE uvide i iskustva ciljani su vodiči, priručnici, preporuke koji podržavaju šire prihvaćanje i uvođenje projekta. Svaki je vodič usmjeren na određenu skupinu dionika u projektu, čiji je konačni cilj podrška malim ruralnim poduzećima u stvaranju i razvoju bogatih turističkih iskustava koristeći inspiraciju iz pilot iskustava provedenih u okviru STORIE-a:

1. STORIE Iskustva ruralnog turizma, zbirka je iskustava ruralnog turizma stvorenih i testiranih pomoću alata za učenje STORIE u partnerskim zemljama, a cilj mu je poslužiti kao vodič za razvoj daljnjih iskustava u partnerskim i drugim zemljama. Usmjeren je i prema izravnim ciljnim skupinama STORIE-a, kao i prema svim relevantnim dionicima.

2. STORIE Vodič za nastavnike sadrži lekcije i preporuke za razvoj programa obuke za mala poduzeća u sektoru ruralnog turizma. Razmatra programe neformalnog osposobljavanja, kao i mogući put za integraciju u formalno obrazovanje na različitim razinama. Ovaj je vodič namijenjen strukovnim organizacijama.

3. STORIE Vodič za kreatore politike sadrži preporuke za kreatore politike koje se odnose na potporu u razvoju i marketingu iskustava ruralnog turizma temeljenog na nematerijalnoj kulturnoj baštini.

Stoga je ovaj vodič dio šireg skupa uvida i iskustava dionika unutar STORIE-a.

2. Ciljna skupina

Ciljne skupine Vodiča za nastavnike općenito:

- **Udruge/mreže koje predstavljaju ruralne/turističke tvrtke** - dio njihovih aktivnosti usmjeren je na podršku i savjetovanje svojih suradnika ili članova o svim aspektima vezanim uz sektor i njihovo poslovanje, što uključuje i razvoj ljudskih resursa.
- **Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja** koje pružaju osposobljavanje (formalno i neformalno) (budućim) stručnjacima sektora ruralnog turizma – moći će pristupiti platformi za e-učenje i metodologiji osposobljavanja stvorenoj u projektu te je promicati u ciljne skupine.
- **Instituti za tercijarno obrazovanje** • **Kreatori obrazovnih politika i stručnjaci**

Za svaku od zemalja sudionica partneri su analizirali posebne organizacije i tijela koja se smatraju dijelom navedenih ciljnih skupina. Utvrđen je velik skup relevantnih igrača i uključen je za svaku od zemalja u Prilogu I.

3. STORIE: projekt

Ovaj je vodič razvijen u okviru projekta Erasmus + strateško partnerstvo STORIE, razvijenog između 2018. i 2020. godine.

Ruralni turizam bavi se problemima depopulacije sela, potiče očuvanje i unapređenje okoliša, pomaže u zadržavanju „tradicionalnih“ vještina, povećava snagu zajednice i lokalni identitet. Dobro vođen ruralni turizam može biti izvrstan alat za zaštitu i promicanje kulturne baštine te može obogatiti život ogromnog broja ljudi.

Neki od uočenih trendova u ruralnom turizmu u posljednjih nekoliko godina uključuju sve veći interes za jedinstvena autentična iskustva i povećana očekivanja od kvalitete. Međutim, ponuda ruralnog turizma i dalje je izuzetno mala. Sastoji se od velikog broja regionalno raspršenih većinski obiteljskih upravljanih poduzeća koja pružaju toplu dobrodošlicu turistima, ali postoji veliki nedostatak dosljednosti u pogledu kvalitete usluge i ograničene integracije različitih usluga u cjelovit turistički proizvod.

Iako se održivi turizam promiče u većini zemalja EU-a, on čini samo dio ukupnog turističkog tržišta, a puno potencijala ostaje neiskorišteno. Većina poduzetnika u ruralnom turizmu nema puno znanja i vještina za razvoj proizvoda, niti vremena ili financijskih sredstava da ih dobiju.

Rastući interes za ruralni i eko-turizam stvara nove mogućnosti za poslovni i regionalni razvoj, međutim samo onima s relevantnim strategijama i sposobnostima. Oštra konkurencija među turističkim destinacijama zahtijeva nova znanja, vještine i zajednički napor na svim razinama - od kreatora politike do mikro tvrtki. Razvoj atraktivnog turističkog proizvoda može se olakšati suradnjom, koordinacijom i podrškom, kao i razumijevanjem načina korištenja jedinstvenih obilježja regije za stvaranje nezaboravnog turističkog iskustva.

STORIE projekt poboljšava konkurentnost malih ruralnih tvrtki razvijajući njihove vještine i kapacitete za dizajniranje i promociju održivih turističkih proizvoda temeljenih na nematerijalnoj kulturnoj baštini (rukotvorine, kulinarske prakse, glazba, priče, običaji itd.). Osmišljeni program učenja pruža sveobuhvatan pogled na razvoj proizvoda kulturnog turističkog turizma, na kompetencije i zadatke potrebne za učinkovit i održiv dizajn proizvoda te potiče suradnju među malim seoskim tvrtkama i olakšava razvoj lokalnih poslovnih zajednica.

4. Glavni rezultati i zaključci interne i vanjske validacije alata za učenje STORIE

Popis u nastavku sastoji se od iskustava projektnog tima tijekom izrade kurikuluma i zaključaka povratnih informacija sudionika:

- Prikupljanje i analiza potreba i očekivanja ciljne skupine vezane uz osposobljavanje ključno je na početku razvoja, rezultati uredskog istraživanja, analiza potreba u velikoj su mjeri odredili sastav obrasca, metodologije i sadržaja obuke.
- Prije razvoja materijala za učenje okvir bi trebalo detaljnije definirati (npr. opseg, oblik, stil, izravan ili formalan ton, pojedinosti, zahtjevi za uređivanje) tako da je moglo doći do manje postprodukcije tijekom standardizacije jedinica.
- Svaka tema treba imati zasebne profesionalne odgovornosti, pa je moguće izbjeći udvostručavanje, ali i razvijati sve važne i relevantne teme i sadržaje.
- Potražite stručni pregled materijala za učenje od strane kolega / drugih nastavnika, s ciljem osiguravanja potrebne kvalitete, ovi kritički komentari uvelike su pridonijeli razvoju odgovarajuće kvalitete.
- Dvostruka inovacijska petlja pomaže u sastavljanju kurikuluma koji osigurava učenicima razumijevanje sadržaja i održavanje interesa i motivacije tijekom cijelog puta učenja.
- Kada nastavni materijal razvija višejezična skupina nastavnika, kako bi se izbjegle jezične barijere i osigurala kvaliteta prijevoda, cilj je razviti početnu verziju materijala za učenje na engleskom (ili drugom uobičajenom jeziku), a zatim prevesti na lokalne jezike. Razvoj materijala na lokalnom jeziku, zatim prevođenje na engleski, a zatim opet na jezike drugih autora uključuje više napora. Metoda "tankog rezanja" olakšava fokusiranje tijekom razvoja na relevantno i korisno znanje za ciljne skupine.
- Vrlo je motivacijski za svakog partnera da kombinirano učenje može ponuditi fleksibilnost na vrijeme. Drugim riječima, kombinirano učenje omogućuje učenicima pristup materijalima s bilo kojeg mjesta u bilo kojem trenutku, a istovremeno imaju priliku imati podršku licem u lice i upute.
- Velika je prijetnja da sadržaj materijala za učenje može zastarjeti, a najveća prijetnja je za odjel e-marketing.
- Trebalo bi stvoriti Facebook grupu ili grupu u drugoj popularnoj online komunikacijskoj platformi koja može kontinuirano dijeliti znanja između pripravnika, edukatora, stručnjaka, zaposlenika ruralnih malih poduzeća i profesionalnih organizacija, dijeliti akumulativne sadržaje i iskustva koja mogu nadopuniti poglavlja "daljnja čitanja".
- Video sadržaj (npr. korištenje powtoona) dobro je prihvaćen od strane odraslih učenika jer čini program živahnijim i ugodnijim
- Materijale za učenje treba kontinuirano ažurirati, posebno odjeljke koji se odnose na koncepte i alate koji se brzo mijenjaju, npr. marketing

5. Lekcije i preporuke za razvoj programa osposobljavanja za mala poduzeća u sektoru ruralnog turizma

- Odrasli su situacijski nastrojeni, imaju veliko životno iskustvo i bolje i lakše uče kroz praktične zadatke. To je razlog zašto je kombinirani obrazac za obrazovanje o učenju učinkovit za njih, kombinirajući mali dio informacija i znanja, takozvani „snack“ za učenje sa studijama slučaja i grupnim suradničkim vježbama
- Obrazovni sadržaj temeljen na webu trebao bi biti fleksibilno strukturiran s informacijskim paketima strukturiranim oko dobro definiranih ciljeva.
- Platforma za učenje trebala bi biti vizualno atraktivna i prilagođena korisnicima - nemaju svi iskustva s online učenjem;
- Tečaj ne bi trebao biti dosadan, trebao bi imati različite elemente – videozapise, fotografije, igre itd.
- Materijali za učenje trebali bi pružiti sistematizirane i korisne informacije jednostavnim riječima i trebali bi sadržavati neke praktične alate koji se mogu lako primijeniti, jednostavni i jeftini, a ne komplicirani;
- Fleksibilne mogućnosti učenja, npr. modularni put učenja prilagođen njihovim potrebama, predosjećajući znanju i svakodnevnom životu bit će im privlačan
- Jedan od glavnih nedostataka je da kombinirano učenje može smanjiti motivaciju učenika. Nije svaki kombinirani model učenja prilagođen svakoj osobi ili organizaciji i mi kao kreatori programa ne možemo učiniti mnogo po tom pitanju.
- Također, naši sudionici moraju imati osnovno znanje o tehnologiji da bi lako mogli pohađati lekcije i izvršavati zadatke na mreži. Ne bi se mogli naučiti da ne znaju kako to učiniti.

6. Mogućnosti integracije u formalno (strukovno i tercijarno) obrazovanje odraslih

Mogućnosti integracije općenito

Nastavnici moraju shvatiti da turistička nastava nisu samo platforme za interpretaciju nastavnih materijala, već i za razvoj mekih vještina. Razvoj kompetencija zahtijeva posebnu metodologiju poučavanja, iskustvo u suvremenoj pedagogiji i intenzivniji kontakt učitelja i učenika. Stoga je dobra prilika **za probu 4. Modula Kreativnost tehnika i u formalnom obrazovanju.**

Sve **studije slučaja i daljnja čitanja nude** međunarodna iskustva. Ta se očitavanja **moгу obraditi kao timski rad**, tako da je razvijena suradnja. (Može se koristiti kao domaća zadaća).

Jedan strani jezik je potrebno učiti u turističkim programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, međutim većina škola nudi drugi strani jezik kako bi se poboljšale mogućnosti učenika na tržištu rada nakon završetka studija.

Škole podučavaju engleski kao prvi ili drugi strani jezik. **Naš program je ostvariv i na engleskom jeziku. Učenici mogu koristiti naše 1-3 module za poboljšanje svojih profesionalnih jezičnih vještina u turizmu.**

Powtoon videozapisi pomažu u **hvatanju interesa učenika za** sve module i mogu se integrirati u relevantne studijske programe bilo koje obrazovne razine.

Svi materijali za e-učenje prikladni su i za samoučenje ili kombinirano učenje. Na taj način možemo **razviti metodologije tutora i učenika.**

6.1. Mogućnosti integracije u Mađarskoj

Ustanove strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Nastavni sadržaj Technicumima temelji se na programске kurikulume. Zahtjeve za osposobljavanje i ishod učenja definira Ministarstvo za inovacije i tehnologiju za svako osnovno zanimanje navedeno u Registru strukovnih zanimanja. Svaka ustanova strukovnog obrazovanja i osposobljavanja mora izraditi lokalni stručni program, a u slučaju dvojnih programa i program osposobljavanja. Programski kurikulumi pokrivaju samo 80-85% nastavnih sati, a preostalih 15-20% može se slobodno popuniti i grupirati. **Sadržaj STORIE 1. Modul "Nematerijalna kulturna baština u turizmu" daje nova znanja, pa može biti koristan u programu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja turističkog tehničara. Škole mogu izgraditi cijeli ovaj modul u svom lokalnom stručnom programu u nastavnim satima fakulteta.**

Naši marketinški (Modul 2) ili E-marketing i društveni mediji (Modul 3) moduli s akumuliranim materijalima za učenje mogu podržati stručno obrazovanje kao komplementarne materijale. Studije slučaja pomažu u istraživanju međuodostaci između teorijskih sadržaja i prakse uvođenjem dobrih praksi.

Cijeli sadržaj ova dva modula mogao bi se nadovezati na program stručnog usavršavanja turističkih tehničara.

Marketing i E - ishodi marketinških modula prikladni su za središnje (obvezne) ishode učenja ovog programa osposobljavanja za strukovno obrazovanje. (npr. nakon marketinškog modula za učenje studenti su u mogućnosti stvoriti vlastitu marketinšku strategiju, napisati marketinški plan, razviti turistički proizvod, definirati USP svog proizvoda ili usluge, usredotočujući se na troškove, cijene prinosa ili upravljanja prihodima, koristiti različite e-marketing instrumente za svoju marketinšku kampanju itd...)

Tercijarno obrazovanje

Prvostupnički program "Turizam i ugostiteljstvo" (Klasifikacija diplomskog certifikata: Ekonomist specijaliziran za turizam i ugostiteljstvo) je 3+1 godina akademski program koji počinje s temeljnim predmetima baš kao i mikro- i makroekonomija, financije, **marketing**, računovodstvo, statistika, kulturni **turizam**. Osim temeljnih studija studenti mogu odabrati dodatne studije, kao što su Resursi u turizmu, Ruralni **i urbani turizam**, Lokalni gospodarski razvoj, Upravljanje događajima.

Naš marketinški modul sa 7 predavanja mogao bi se koristiti za osnovni **marketinški program** i za tečajeve mađarskog i engleskog jezika u prvostupničkom programu. Naš 1. modul - **Nematerijalna kulturna baština u turizmu** implementirao bi se u Kulturni turizam ili u studiju ruralnog i urbanog turizma.

4. Modul "Osmišljavanje nematerijalnih turističkih proizvoda kulturne baštine" pomaže u razvoju kreativnosti i suradnje učenika. Stoga će učenici imati priliku za učenje temeljeno na projektima koje bi se **moglo** provesti kao podloga projektu za dizajn proizvoda i usluga.

Obrazovanje odraslih

Vlada će ovog rujna pokrenuti novi sustav obrazovanja odraslih (2020.) u nadi da će ga učiniti dinamičnijim i osjetljivijim na potrebe tržišta rada. Definicija obrazovanja odraslih utvrđena je u Zakonu o obrazovanju odraslih. Temeljem tog Zakona, svako organizirano obrazovanje ili osposobljavanje, kojim se želi postići ciljano stvaranje kompetencija i poboljšanje kompetencija, osim obrazovanja i osposobljavanja javnih škola, strukovnih instituta, visokog obrazovanja, smatra se aktivnošću obrazovanja odraslih. S obzirom na to da je izmjenom Zakona o obrazovanju odraslih proširena definicija obrazovanja odraslih, moguće je da se obrazovanje koje organizira poslodavac smatra **obrazovanjem odraslih koje je potrebno prijaviti**.

Zbog novog sustava većina poslodavaca i organizacija danas razvija nove programe osposobljavanja. U razdoblju epidemije bilo je puno promjena u turizmu. Obrazovanje odraslih postalo je mnogo teže. Poduzetnici nemaju dovoljno novca za edukaciju svojih zaposlenika, pa će turističke udruge imati više uloga. Najbolji način da pomognemo maloj organizaciji je da surađujemo sa Zakladama Mađarske turističke udruge i damo im naš program učenja Storie. Oni mogu koristiti naše module za različite programe stručnog obrazovanja u turizmu. Posebno će marketinški modul i E-marketing modul biti ugrađeni gotovo u sve programe učenja.

6.2. Mogućnosti integracije u Španjolskoj

Javno tijelo zaduženo za priznavanje daljnjeg formalnog osposobljavanja u Španjolskoj je Nacionalni katalog stručnih kvalifikacija i odgovarajući Modularni katalog strukovnog osposobljavanja (INCUAL, po španjolskom akronimu), koji ima odgovornost definirati, razraditi i ažurirati, to je subjekt koji provodi službenu akreditaciju novih obrazovnih programa u Španjolskoj. Rad koji je proveo INCUAL uključuje sudjelovanje nekoliko javnih tijela i relevantnih dionika u postupku. Koraci za priznavanje svakog formalnog osposobljavanja su sljedeći: Priprema informacija i osnivanje radne skupine; Dizajn kvalifikacije; Definicija povezane obuke; Vanjski kontrast; Odobrenje kvalifikacije kao kraljevskog dekreta i ažuriranja. Nakon što je potvrđeno da je usklađenost kvalifikacije korisna, proces je završio objavom u Službenom državnom biltenu.

U ovom trenutku vrijedi spomenuti i fond Javnog zavoda za zapošljavanje putem kojeg regionalne vlade pružaju tečajeve osposobljavanja za nezaposlene i za aktivne radnike. Nudi širok raspon tečajeva, a privatna tijela za osposobljavanje posvećena osposobljavanju ove ciljane skupine mogu predložiti specifične i usmjerene tečajeve osposobljavanja, koji će poboljšati njihove vještine, bilo da im pomognu da se založe za posao ili da im daju vještine koje su relevantne za njihov posao i izbjegnu da radnici postanu višak. Budući da je turizam vrlo važan u gospodarstvu u Extremadure i Španjolske, na terenu su osigurani mnogi različiti tečajevi. Ipak, trenutna nastavni plan i program STORIE nije se mogao ugraditi u postojeće formalne ponude za osposobljavanje, ali njegove vještine i kompetencije bile bi relevantne nakon što postane priznat kao formalna obuka u budućnosti.

Imajući na umu proces formalnog priznavanja osposobljavanja, koji je dugotrajan, dug i kompliciran, formalno priznavanje nastavnog plana i programa STORIE neće biti održivo u kratkom roku. Ostale dostupne opcije su integracija kurikuluma i sadržaja učenja u već postojeće tečajeve, koji su prepoznati unutar NQF-a. To ne dovodi do njegove prepoznatljivosti kao potpuno nove obuke, već omogućuje studentima pristup njegovim sadržajima u sklopu postojećih tečajeva i kurikuluma te da vještine STORIE-a čine sastavnim dijelom kvalifikacije i struke, što će značiti neizravno formalno priznavanje vještina i kompetencija. Proces dobivanja formalnog priznanja na taj način, ugradnje vještina prvo u postojeće tečajeve tijela strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, a zatim iskorak prema razvoju određenog strukovnog i/ili kontinuiranog osposobljavanja, usklađenog s NQF-om, najizvediviji je u slučaju Extremadure/Španjolske. Trenutačno postoji nekoliko formalnih ciklusa osposobljavanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koje pružaju škole u Extremaduri, a odnose se na usluge turizma i ugostiteljstva koje će imati koristi od razvijenih materijala nastavnog plana i programa STORIE-a.

6.3. Mogućnosti integracije na Cipru

Postoji nekoliko potencijalnih mogućnosti za integraciju programa učenja STORIE ili njegovih dijelova u formalno obrazovanje na Cipru:

Može se integrirati u studijske programe na fakultetima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, institutima i sveučilištima koji podučavaju menadžment u turizmu, hotelijerstvo i srodne predmete. Iako svaki studijski program ima svoj nastavni plan i program, predavači imaju slobodu odabrati resurse i alate za učenje. Sva 4 modula STORIE-a imaju potencijal da budu integrirani u studijske materijale viših učilišta i obogaćuju ponudu obuke. Modul 1 može biti posebno koristan u studijskim programima koji se bave kulturnim turizmom; Moduli 2 i 3 relevantni su za svaki studijski program usmjeren na menadžment u turizmu/hotelijerstvu/ugostiteljstvu, dok se Modul 4 bavi tehnikama kreativnosti te bi se mogao prilagoditi i studijskim programima izvan djelokruga turističkog sektora.

U tehničkim školama koje pružaju visoko srednjoškolsko strukovno obrazovanje temeljne nastavne materijale standardizira i proizvodi Pedagoški institut Cipra. Međutim, nastavnici mogu uvesti dodatne materijale za učenje, a postoji mali broj nastavnih razdoblja koja nastavnici mogu koristiti za posebne projekte. STORIE materijali, posebno studije slučaja i videozapisi iz svih modula, mogu obogatiti programe obuke ili se mogu koristiti kao materijal za posebne projekte, posebno u studijskim područjima "Usluge" i "Hotel i ugostiteljstvo".

Na Cipru postoji niz malih seoskih tvrtki, uključujući ustanove za ruralni turizam, kojima je potrebno kontinuirano učenje kako bi ostali konkurentni i zadovoljili promjenjive potrebe potrošača, kao i da bi bili u toku

s tehnološkim razvojem i marketinški trendovi (npr. e-marketing). Oni su glavna ciljna skupina za STORIE materijale za učenje u području obrazovanja odraslih. Potencijalni poduzetnici (trenutno zaposlenici) također mogu imati koristi od mogućnosti učenja koje nudi STORIE.

Odrasli učenici mogu samostalno proučavati STORIE materijale jer je alat za učenje slobodno dostupan na internetu, no potrebno ih je obavijestiti o njegovu postojanju te ih u nekim slučajevima poticati i podržavati u procesu učenja. Tu savjetodavnu i sporednu ulogu mogu imati lokalni partner STORIE (LD), kao i udruge i druge organizacije koje su tijekom njegova trajanja bile informirane o projektu (npr. Udruga žena ruralne Larnace) i centri za obrazovanje odraslih koji nude programe osposobljavanja vezane uz STORIE (Marketing, Upravljanje turizmom, poduzetništvo itd.).

U slučaju aktivnosti učenja licem u lice koje se temelje na materijalima STORIE-a, Ciparsko tijelo za razvoj ljudskih resursa može subvencionirati osposobljavanje u poduzećima, čime se učenicima i njihovim poduzećima olakšava pristup potencijalnoj ponudi osposobljavanja.

6.4. Mogućnosti integracije u formalno obrazovanje u Litvi

Program strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

U Litvi su programi strukovnog obrazovanja razvijeni kako bi bili modularni na rezultatima učenja. Iako se strukovno obrazovanje temelji na školi, glavni dio su praktična obuka i obuka u poduzećima. Praktična nastava obuhvaća oko 70% ukupnog vremena dodijeljenog stručnim predmetima. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje nudi se na nižoj srednjoj (ISCED 2), višoj srednjoj (ISCED 3) i višoj srednjoj školi (ISCED 4). Da bi stekli stručnu spremu, polaznici polažu određeni ispit nakon čega se dodjeljuje VET diploma. Programi usmjereni na strukovno obrazovanje i obrazovanje u visokom obrazovanju dovode do stručne diplome prvostupnika (ISCED P-655). Pružaju ih fakulteti, vrsta visokoškolske ustanove.

Modularni program strukovnog osposobljavanja organizatora ruralnog turizma. Program ima tečajeve o marketingu usluga, upravljanju osobljem, litavskoj kulturi, tradiciji i običajima, koji bi se mogli dopuniti odgovarajućim modulima programa STORIE. Terenska obuka provodi se u edukativnim radionicama i farmama koje pružaju usluge seoskog turizma. Razina kvalifikacije programa je 4.

Program obuke agenata za rekreacijske usluge. Tečajevi su o potrebama turista, evaluaciji mogućnosti organiziranja rekreacije, izradi akcijskog plana usluga rekreacije i pripremi paketa usluga rekreacije, suradnje s pružateljima usluga rekreacije i klijentima, pripreme usluga rekreacije/proizvoda marketinških sredstava, marketinga novih usluga rekreacije. Razina kvalifikacije programa je 4.

Tercijarno obrazovanje

Tercijarno obrazovanje može se podijeliti na sveučilište i fakultet. Sveučilišta nude akademsko obrazovanje koje vodi do međunarodnih diploma prvostupnika i doktorata. Fakulteti nude fakultetsku razinu diplomskog studija i dodjeljuju diplome stručnih prvostupnika.

- Turistički poslovni program na Državnom koledžu Klaipėda. Diploma iz kvalifikacija - stručni prvostupnik poslovnog menadžmenta. Programe pripremaju moderne stručnjake turističke industrije za rad u sektorima smještaja, organizacije za putovanja i slobodno vrijeme te pružanje informacija, koji su u mogućnosti racionalno koristiti turističke i rekreacijske resurse; analizirati i ocijeniti turističke procese i alate za poslovnu spoznaju u uvjetima tržišta koji se brzo mijenjaju; provoditi istraživanja u tom području; slijediti pravne akte i razviti inovativno, pronicljivo i društveno odgovorno turističko poslovanje. Moduli: Menadžment, Kulturna baština i kreativni turizam, Turistički marketing i istraživanje tržišta i drugi.
- Program turizma i ugostiteljstva u Graičiūnas školi menadžmenta. Diploma iz kvalifikacija - stručni prvostupnik poslovnog menadžmenta. Moduli: turistička geografija i resursi, administracija turističke tvrtke, turistički informacijski sustavi, organizacija slobodnog vremena, etnička kultura itd.
- Turizam i rekreacija na Sveučilištu primijenjenih društvenih znanosti u Klaipėda i to je podružnice u Kaunas-u i Vilnius-u. Diploma iz kvalifikacija - stručni prvostupnik poslovnog menadžmenta. Cilj programa je

osposobljavanja poslovnih stručnjaka za turizam i rekreaciju, koji su u mogućnosti samostalno osnovati i voditi turistički biznis, provoditi turističke projekte, organizirati hotelske aktivnosti, odgovorno se ponašati na nacionalnom i međunarodnom turističkom tržištu. Predmeti: Turistički resursi, Osnove turizma, Marketing, Turističko poslovanje, Ugostiteljske usluge, Informacijski sustavi turizma, Upravljanje prodajom, Metodologija društvenih istraživanja, Eko-turizam itd.

- Rekreacija i turizam na Sveučilištu u Klaipėdi. Diploma iz kvalifikacija - prvostupnik poslovnog menadžmenta. Cilj programa je pripremiti visokokvalificirane turističke i rekreacijske profesionalce, iskusne u rekreaciji i turizmu, sposobne za održavanje i poboljšanje kvalitete rekreacije i turističkih usluga. Moduli: Uvođenje turizma i rekreacije, Kulturna baština, Struktura rekreacijskog turizma, Rekreacija i turistička terenska praksa, Istraživanje rekreacije i turizma, Rekreacija i turistički marketing itd.
- Kulturna baština i turizam na Europskom humanističkom sveučilištu (Vilnius). Kvalifikacijska diploma - Prvostupnik humanističkih znanosti. Cilj programa je osposobljavanje specijalista iz područja kulturne baštine pružajući im široko sveučilišno obrazovanje, znanje i razumijevanje baštinskih resursa te njihovu primjenu za potrebe suvremenog društva, posebice područja turizma.
- Upravljanje turizmom i baština na Sveučilištu Mykolas Riomeris (Vilnius). Diploma iz kvalifikacija - prvostupnik poslovnog menadžmenta. Cilj studijskog programa je osposobljavanje stručnjaka koji bi znali načela održivog upravljanja turizmom te posebnost kulturne i prirodne baštine kao i mogućnost primjene stečenih znanja u praksi, turističkom marketingu i upravljanju uslugama itd.

Obrazovanje odraslih

Neformalno obrazovanje odraslih u Litvi je obrazovanje koje udovoljava interesima pojedinca i društva u skladu s različitim programima koji odgovaraju potrebama neformalnog obrazovanja odraslih, poboljšanja kvalifikacija, stjecanja dodatnih kompetencija, koje se pruža osobama mlađim od 18 godine života. Programi neformalnog obrazovanja za odrasle koji bi mogli uključiti Storie program učenja u svoje tečajeve:

1. Uprava turističke tvrtke program je unapređenja profesionalnih vještina u školi menadžmenta Graiciunas (www.avm.lt). Cilj programa je obučiti stručnjake za administraciju turističkih tvrtki.
2. Poslovni program ruralnog turizma, koji pruža kompetencije za prijavu, organizaciju i razvoj poslovanja ruralnog turizma, pružanje usluga smještaja, ugostiteljstva i razonode gostima seoskih turističkih domaćinstva. Pružatelj usluga je Šiauliai državni fakultet (www.svako.lt).
3. Zajednice u turističkim područjima pripremaju se za pružanje održivih (kulturnih i ekoloških) turističkih usluga - programa općeg razvoja vještina u Nacionalnoj agenciji za regionalni razvoj u Vilniusu. Svrha programa je jačanje kompetencija malih i srednjih poslovnih sudionika u korištenju postojećih ili razvoju novih poslova u turističkim atrakcijama. Naglasak je na održivom razvoju, zaštiti kulturne baštine i njihovoj interakciji s kulturnim turizmom.
4. Program osposobljavanja organizatora turizma - program osobnog profesionalnog usavršavanja na "profesiju spektras" u Druskininkai (www.goda.lt). Organizatori turizma uče o organizaciji turističke djelatnosti, organizaciji rekreacije gostiju i manifestacijama, običajima.

Iz perspektive naših projekt partnera ogromna skupina odraslih ljudi do koje ćemo nastojati doći ovim alatom za učenje su članovi litavske udruge za seoski turizam (LCTA). Većina njih su stariji, što im još više otežava da ostanu konkurentni. Zato je ovaj projekt i priprema platforme prilagođene korisnicima vrlo važna za ovaj sektor. Tema i svi moduli savršeno odgovaraju potrebama članova litavske udruge seoskog turizma.

Većinu vremena članovi LCTA-e imaju pitanja vezana uz teme e-marketinga, kao i puno članova koji su vrlo motivirani pružiti nove turističke proizvode svojim klijentima. Ovaj alat za učenje bit će savršeno rješenje za pružatelje ruralnog turizma da dobiju nova znanja i ideje o prilagodbi kulturne baštine u svakodnevni rad. Litavska udruga seoskog turizma stalno organizira obuku o različitim temama. LCTA će rezultate projekta STORIE iskoristiti za širenje novih spoznaja o mogućnostima integracije nematerijalne kulturne baštine u svakodnevni rad, marketinške i e-marketingške operative prednosti te prilagodbu kreativnosti u radu.

Nadalje, informacije o projektu i novom alatu za učenje podijelit ćemo s turističkim informacijskim centrima diljem cijele Litve. Imaju dobar pristup malim poduzetnicima u regijama i jedna od njihovih misija je održati male poduzetnike konkurentnima.

6.5. Mogućnosti integracije u Hrvatskoj

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Javno tijelo zaduženo za priznavanje daljnjeg formalnog osposobljavanja u Hrvatskoj je Agencija za strukovno i obrazovanje odraslih od 2010. godine, na temelju smjernica Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, razvija okvir za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, zajedno s instrumentima za osiguranje kvalitete. Kurikulumom ustanove za strukovno obrazovanje određuje se plan i vremenski slijed stjecanja ishoda učenja sa srodnim nastavnim temama, metodama učenja i poučavanja, metodama praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja te zajedničkim aktivnostima i horizontalnim temama koje doprinose stjecanju ishoda učenja.

Agencija je zadužena za razvoj obrazovnog sustava za odrasle kroz nekoliko elemenata, uključujući analitičke, razvojne i istraživačke aktivnosti; usklađivanje prijedloga odgovarajućih stručnih i radnih tijela u sustavu obrazovanja odraslih; stručni i savjetodavni rad prema ustanovama za obrazovanje odraslih; sudjelovanje u postupcima ocjenjivanja, samoprocjene i vanjske procjene u sustavu obrazovanja odraslih; metodologija za razvoj programa obrazovanja odraslih; poticanje suradnje i sudjelovanja u provedbi programa i projekata vezanih uz razvoj sustava obrazovanja odraslih; osposobljavanja i stručnog usavršavanja zaposlenika u sustavu obrazovanja odraslih. Hrvatski zavod za zapošljavanje javna je ustanova u vlasništvu Republike Hrvatske kroz koju su osigurani tečajevi osposobljavanja za nezaposlene i aktivne radnike. Nudi širok raspon tečajeva, a privatna tijela za osposobljavanje posvećena osposobljavanju ove ciljne skupine mogu predložiti specifične i ciljane tečajeve osposobljavanja, koji će poboljšati njihove vještine, bilo da im pomognu u zapošljavanju ili da im daju vještine koje su relevantne za njihov posao i izbjegavaju da radnici postanu višak. Nastavni plan i program STORIE može se ugraditi u bilo koju postojeću formalnu ponudu osposobljavanja temeljenu na ruralnom turizmu, ali sam proces priznavanja može biti dugotrajan. Proces se može unaprijediti vještinama učenja prvo na postojećim tečajevima strukovnog obrazovanja, a zatim intenzivirati prema razvoju posebnog strukovnog i/ili kontinuiranog obrazovnog tečaja.

Tercijarno obrazovanje

Bolonjskom deklaracijom i Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju preddiplomski stručni studij Menadžment - glavno područje: Menadžment u ruralnom turizmu, traje tri godine, odnosno šest semestara. Studijski program vrijedan je 180 ECTS bodova, nastavni plan i program STORIE može se provoditi u predmetima Ruralni turizam i kulturna baština, Turistički marketing, Turizam i ugostiteljstvo Poduzeća u ruralnom turizmu, Ruralni turizam i Prirodna baština, E-Marketing u turizmu.

Obrazovanje odraslih

Jedna od ključnih institucija u području obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj danas je Agencija za strukovno i obrazovanje odraslih. Prema Zakonu o Agenciji za strukovno i obrazovanje odraslih (kojim ova Agencija preuzima poslove prethodne Agencije za obrazovanje odraslih), Agencija je zadužena za razvoj sustava obrazovanja odraslih kroz nekoliko elemenata, uključujući analitičke, razvojne i istraživačke aktivnosti; usklađivanje prijedloga odgovarajućih stručnih i radnih tijela u sustavu obrazovanja odraslih; stručni i savjetodavni rad prema ustanovama za obrazovanje odraslih; sudjelovanje u postupcima ocjenjivanja, samo produljuje i vanjskog vrednovanja u sustavu obrazovanja odraslih; metodologija za razvoj programa obrazovanja odraslih; poticanje suradnje i sudjelovanja u provedbi programa i projekata vezanih uz razvoj sustava obrazovanja odraslih; osposobljavanja i stručnog usavršavanja zaposlenika u sustavu obrazovanja odraslih. Projekt STORIE može rezultirati širenjem novih spoznaja o mogućnostima integracije nematerijalne kulturne baštine u svakodnevni rad, marketingu i e-marketingu operativnim prednostima te prilagodbi kreativnosti u radu.

7. Zaključne primjedbe

Sva 4 modula STORIE-a imaju potencijal da budu integrirani u studijske materijale strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, viših učilišta, te mogu obogatiti ponudu obuke obrazovanja odraslih. Modul 1 može biti posebno koristan u studijskim programima koji se bave kulturnim turizmom; Moduli 2 i 3 relevantni su za svaki studijski program usmjeren na menadžment u turizmu/hotelijerstvu/ugostiteljstvu, dok se Modul 4 bavi tehnikama kreativnosti te bi se mogao prilagoditi i studijskim programima izvan djelokruga turističkog sektora.

Čak i ako ne uspijete na nacionalnoj razini prepoznati program osposobljavanja kao zasebnu formalnu obuku u svakoj zemlji, program se može vrlo dobro integrirati dijelom ili u cijelosti u postojeće obrazovne programe. Postoji nekoliko mogućnosti integracije kurikuluma i sadržaja učenja u već postojeće tečajeve, strukovno obrazovanje i tercijarno obrazovanje te programe osposobljavanja odraslih koji su prepoznati na nacionalnoj razini u svakoj zemlji. To ne dovodi do njegove prepoznatljivosti kao potpuno nove obuke, već omogućuje studentima pristup njegovim sadržajima u sklopu postojećih tečajeva i kurikuluma te da vještine STORIE-a čine sastavnim dijelom kvalifikacije i struke, što će značiti neizravno formalno priznavanje vještina i kompetencija.

Nastavnici moraju shvatiti da turistička nastava nisu samo platforme za interpretaciju nastavnih materijala, već i za razvoj mekih vještina. Razvoj kompetencija zahtijeva posebnu metodologiju poučavanja, iskustvo u suvremenoj pedagogiji i intenzivniji kontakt učitelja i učenika.

Sve studije slučaja i daljnja čitanja nude međunarodna iskustva. Ta se očitavanja mogu obraditi kao timski rad, pa se razvija suradnja.

Powtoon videozapisi pomažu u hvatanju interesa učenika za sve module i mogu se integrirati u relevantne studijske programe bilo koje obrazovne razine.

Programom učenja i alatom za učenje STORIE poboljšat će se mogućnosti i pristup visokokvalitetnom osposobljavanju za ljude koji rade u ruralnim poduzećima te će se promicati različiti pristupi učenju, što će dovesti do daljnjeg jačanja ključnih kompetencija – poduzetništva, kulturne svijesti, digitalizacije i učenja, kompetencija.

Prilog 1. Prikaz ciljnih skupina za pojedine zemlje

2.1. Mađarska

1. Udruge:

Zaklada Mađarske udruge turizma(www.magyardurisztikaiszovetseg.hu). Ovo je krovna organizacija, okuplja 37 velikih turističkih udruga u Mađarskoj. Izvođenje vještina i kompetencija za obuku i razvoj također su neki od njegovih glavnih ciljeva. Zapravo sada nudi online tečajeve, ali od 2021. godine imat će i radionice i treninge. Ova Udruga, kao "udruga udruge", prilika je da dionici u različitim segmentima turizma koordiniraju svoje potrebe informiranja, osposobljavanja te da ne pokreću paralelna kretanja, već da stvore platformu koja pruža svim njihovim udrugama članicama, u konačnici mađarskom turizmu vrijedne usluge.

Osim ovih, postoji jedna organizacija koja se bavi posebno ruralnim turizmom u Mađarskoj, ali to je zagovaračka organizacija. Nacionalna udruga ruralnog turizma(www.falusiturizmus.eu).

Lokalne i regionalne organizacije Tourism Destination Managementa (TDM) također su uključene u razvoj turističkih aktera, poticanje suradnje, organiziranje treninga, konferencija ili radionica. Postoji mnogo tdm organizacija u Mađarskoj, ove su od strane Mađarske TDM udruge (www.mtdmsz.hu).

2. Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Ministarstvo za inovacije i tehnologiju pokrenulo je neobjavljenu strategiju obrazovanja i osposobljavanja u 2019. godini pod nazivom "Strukovno osposobljavanje 4.0 - Strategija srednjoročne politike za strukovno obrazovanje

i obrazovanje odraslih. Prema temeljnom načelu bila je nova uredba o ponovnom izradi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, koja je unesena od akademske godine 2020./2021. Strukturu i zahtjeve definira Ministarstvo za inovacije i tehnologiju. Pozadinska ustanova Ministarstva je Nacionalni ured za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (NOVETAL. <https://www.nive.hu/>).

NOVETAL sudjeluje u izradi zakona o strukovnom obrazovanju i obrazovanju za odrasle i Nacionalnom registru kvalifikacija (<https://www.nive.hu/>) priprema ga za odobrenje i objavljivanje, nadzire njegovu provedbu i daje prijedloge u vezi s njegovim izmjenama i dopunama ili ažuriranjem. Cilj NOVETAL-a je (između ostalih) razmjena dobre prakse i obrazovnih materijala i resursa koji se odnose na podučavanje mladih i odraslih unutar međunarodne zajednice.

NOVETAL upravlja s 44 centra za strukovno osposobljavanje i više od 350 škola [strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Mađarskoj](https://www.nive.hu/) (<https://www.nive.hu/>), koje nude kvalifikacije na razini EQF 4 i 5. Struktura programa osposobljavanja u školama strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ažurirana je i prilagođena interesima poslodavaca što je bliže moguće. Stručna škola može se završiti nakon 3 godine s kvalifikacijama na razini EQF 4. Diplomanti mogu ući na tržište rada ili odabrati učenje dodatne 2 godine u Technicum u zasebnom programu. U osnovi, technicum je petogodišnji program strukovnog osposobljavanja. Nakon završetka technicum učenici će dobiti svjedodžbu o napuštanju srednje škole i diplomu tehničara, čime se objedinjuju prednosti srednje gimnazije odgovarajućih viših srednjoškolskih i post srednjih strukovnih programa stjecanja strukovnog zanimanja i HuQF (EQF) razine 5 srednje škole nakon koje se dobiva svjedodžba.

Učenici turističke nastave dobivaju interdisciplinarno stručno i opće obrazovanje na temelju okvirnog kurikuluma. Prema novoj regularizaciji mladi mogu odabrati 2 različita programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u turizmu, koji se nalaze u Registru strukovnih zanimanja. Tu su hotelijer i turistički tehničari. Program obuke hotelskih vratara je 3 godine dug program obuke i može se naučiti u 7 VET Centra u Mađarskoj. Turistički tehničar - koji je 5 godina VET program - može se naučiti u 39 škola 28 VET Centar u zemlji. Nagrade za diplomu tehničara omogućuju nositeljima nastavak studija u tercijarnom obrazovanju.

3. Tercijarno obrazovanje

Studije visokog obrazovanja nude se na dvije vrste visokoškolskih ustanova, Sveučilištu i Fakultetu, obje mogu ponuditi tečajevе u sva tri ciklusa obuke: prvostupnički, magistarski i doktorski tečaj. Trenutno institucije smiju započeti samo jedan prvostupnički program: Turizam i ugostiteljstvo, koji traje šest semestara, plus jednosemestralni radni odnos. Studenti koji uspješno završavaju studij na BA u programu turizma i ugostiteljstva stječu diplomu iz ekonomije specijalizirane za turizam i ugostiteljstvo. Ovaj 3,5-godišnji program ostvariv je u 17 različitih institucija (sveučilišta i fakulteta) u cijeloj zemlji. Ovaj je stupanj na razini 6 na EQF-u (Europski kvalifikacijski okvir) (<https://www.felvi.hu/>). Jedini master program dostupan je u području turizma u Mađarskoj: magistar turističkog menadžmenta, ovaj program može se naći na 8 sveučilišta. (<https://www.felvi.hu/>). Programi strukovnog obrazovanja u tercijarnom obrazovanju otvoreni su za odrasle u redovnom, izvanrednom ili daljinskom učenju.

Daljnja prilika za razvoj teorijskih i metodoloških znanja je doktorski program, odnosno sudjelovanje u poslijediplomskom programu specijalizacije. U okviru skupine ekonomskih znanosti većina poslijediplomskih programa specijalizacije dostupna je u vinskom turizmu, zdravstvenom turizmu, event managementu i regionalnom turističkom menadžmentu (općenito paralelno s ponudama institucija za specijalizaciju prvostupnika ili master turističkih programa).

4. Kreatori obrazovnih politika i stručnjaci

U Mađarskoj Mađarska turistička agencija (www.mtu.gov.hu) pruža profesionalno upravljanje turizmom, od strateškog planiranja do potpore provedbi. Ova agencija je državna organizacija s nacionalnom kompetentnošću. Odgovornosti uključuju organizaciju obuke, radionica ili stručni nadzor turističkih radionica koje organiziraju i drugi (poput KONTAKT-a), npr. razvoj proizvoda.

2.2. Extremadura, Španjolska

1. Udruge

U regiji je aktivno nekoliko udruga, od kojih neke pokrivaju cijelu regiju, a druge se usredotočuju na određena područja u regiji. Ovdje ističemo samo one koji pokrivaju cijelu regiju:

- Turistički klaster Extremadura: klaster koji predstavlja više od 500 malih i nešto i organizacija iz turističkog sektora u [regiji \(http://clusterturismoextremadura.es/\)](http://clusterturismoextremadura.es/)
- AGTEX Udruga turističkih vodiča Extremadura, za profesionalce sa službenim ovlaštenjem, koji pružaju kulturne, umjetničke, povijesne i geografske informacijske usluge turistima koji ih unajmljuju u takve svrhe na području Extremadure (<https://www.turismoextremadura.com/es/organizatu-viaje/AGTEX-Asociacion-de-Guias-Turisticos-de-Extremadura/>)
- FEXTUR Extremadura Federacija ruralnog turizma, s naglaskom na aktivnosti i turističke usluge u ruralnim područjima regije.
- CETEX Konfederacija turizma Extremadure, koja predstavlja tvrtke i organizacije vezane uz ugostiteljske i restoranske [usluge \(http://www.cetex.es/sobre-cetex/\)](http://www.cetex.es/sobre-cetex/).
- SETEX Poslovna udruga ugostiteljstva i turizma u Extremaduri, koja predstavlja tvrtke vezane uz turizam, ugostiteljstvo i restoranske usluge (<http://hosteleriayturismoextremadura.com/>)

2. Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

U regiji postoje 2 posebna centra za strukovno osposobljavanje posvećena ugostiteljstvu i turizmu.

I.E.S. Ugostiteljstvo i turizam (<https://ieshyturismo.educarex.es/index.php/informaci%C3%B3n>) nalazi se u gradu ORELLANA LA VIEJA, sjeveroistočno od provincije Badajoz. Škola je otvorena 1992. godine, po prvi put predavajući eksperimentalne predmete Kuhanje i recepcija. Trenutno je u potpunosti konsolidirano kao jedino obrazovno središte regionalne vlade Extremadura koje je posvećeno isključivo davanju tvorbenih ciklusa ugostiteljstva i obitelji turizma, uokvirena unutar trenutnog Reguliranog strukovnog obrazovanja. Pruža sljedeće srednje cikluse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja:

- Srednje strukovno obrazovanje i osposobljavanje Kuhanje i gastronomija usmjereni su na provedbu predprocesije, pripreme, konzervacije, prezentacije i usluge vezane uz kuhinju.
- Srednje strukovno obrazovanje i osposobljavanje Usluge restorana, usmjeren je na obavljanje aktivnosti pripreme, prezentacije i usluživanja hrane i pića.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (<https://extremaduratrabaja.juntaex.es/eshaex>). Ponuditi ugostiteljstvu model inovacija u osposobljavanju koji obučava stručnjake u sektoru na svim obrazovnim razinama, postizanje najviše kvalifikacije za cijelu piramidu radnika u sektoru, s posebnim naglaskom na jezičnu nastavu. To je također Nacionalni referentni centar za agroturizam. Nudi:

- Formalni ciklusi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje: Srednje strukovno obrazovanje i osposobljavanje u restoranima.
- Tečajevi za nezaposlene osobe čiji je cilj pružiti im stručne certifikate u ciklusima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji se odnose na usluge ugostiteljstva i restauracije.
- Kontinuirano osposobljavanje osoba sektorskih razvojnih planova za stjecanje vještina u različitim sektorima gospodarske aktivnosti ili specifičnih profesionalnih vještina od interesa za određeni sektor.

Sljedeći ciklusi strukovnog obrazovanja nude se u čitavom nizu različitih centara strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, ali bez da je centar specijaliziran za cikluse koji se odnose na ugostiteljstvo i turizam, sljedeći ciklusi nude se u 14 centara strukovnog obrazovanja i osposobljavanja:

Osnovno strukovno obrazovanje u uslugama restauracije, podrška u kulinarskim proizvodnim procesima i izvršavanje osnovnih operacija prijema, skladištenja i distribucije sirovina u prikladnim uvjetima održavanja do njihove uporabe.

- Srednje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kuhanje i gastronomija (vidi gore).
- Usluge restorana srednjeg stručnog obrazovanja (vidi gore).

3. Instituti za tercijarno obrazovanje

I.E.S. Ugostiteljstvo i turizam (vidi gore) također nudi visoko obrazovanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ciklus u upravljanju turizmom, s naglaskom na upravljanje turističkim smještajem.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (vidi gore) također visoko obrazovanje strukovnog osposobljavanja u upravljanju kuhinjom; Visoko strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u uslugama restorana.

Sljedeći ciklusi strukovno obrazovanja i osposobljavanja nude se u različitim centrima za strukovno obrazovanje, ali bez centra specijaliziranog za cikluse povezane s ugostiteljstvom i turizmom, sljedeći ciklusi nude se u 3 centra za strukovno obrazovanje i osposobljavanje:

- Visoko strukovno obrazovanje i osposobljavanje Turistički vodič i pomoć turizmu, pruža kompetencije za planiranje i promociju turističkih destinacija kao vodič na licu mjesta ili kao hostesa na terminalima, prijevoznim sredstvima i događajima.
- Visokoškolsko strukovno obrazovanje o informacijama o turizmu i komercijalizaciji pruža vještine za utvrđivanje mogućnosti lokalnog razvoja i stvaranja novih turističkih proizvoda i usluga te razvija aktivnosti povezane s komercijalizacijom tih proizvoda i usluga.
- Visoko strukovno obrazovanje i osposobljavanje o putničkim agencijama, pruža sve kompetencije i vještine potrebne u aktivnostima putničkih agencija, kako putovanja, tako i one povezane s unutarnjim upravljanjem.
- Visoko strukovno obrazovanje i osposobljavanja u restoranima usluge, priprema za srednje rukovodeće pozicije za proizvodnju i usluge kuhinje te za hranu i piće usluge.
- Strukovno obrazovanje u području upravljanja turizmom (vidi gore).

Sveučilište u Extremadura (<https://www.unex.es/conoce-la-uex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1408>) ima diplomu prvostupnika o turizmu, što studentima daje vještine da mogu usmjeriti, upravljati, planirati i izvršavati širok spektar profesionalnih profila unutar karakterističnih područja svijeta turizma. Također nudi magistra menadžmenta i organizacije turizma Resursi, koji pripremaju studente za upravljanje turističkim organizacijama i tvrtkama (<https://www.unex.es/conoce-la-uex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1412>).

4. Kreatori obrazovnih politika i stručnjaci

Nadležnosti za obrazovanje i osposobljavanje u Španjolskoj prenose se na autonomne zajednice i time se njima upravlja na regionalnoj razini (u okviru Nacionalnog okvira kvalifikacija). Regionalno Ministarstvo obrazovanja i zapošljavanja zaduženo je za izradu i provedbu politike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u regiji. <http://www.juntaex.es/con04/>

Regionalno ministarstvo kulture, turizma i sporta zaduženo je za turističku politiku i promociju regije kao turističke destinacije. <https://www.turismoextremadura.com/>

Tourspain(<https://www.tourspain.es/en-us>) je javno tijelo na nacionalnoj razini, odgovorno za marketing Španjolske kao turističke destinacije u svijetu.

2.3. Cipar

1. Udruga

- Ciparsku agroturističku tvrtku osnovala je ciparska turistička organizacija (glavno vladino tijelo odgovorno za turistički sektor), s ciljem koordiniranja aktivnosti ruralnog turizma na otoku. Tvrtka je započela sa samo 7 članova, a sada broji 80 članova (vlasnici ili obnovljene seoske kuće prilagođene turizmu), 100 tradicionalnih kuća i butik hotela u 60 sela širom Cipra u 2019. www.agrotourism.com.cy;
- Ciparska nacionalna ruralna mreža ima za cilj povećati sudjelovanje u naporima za ruralni razvoj, poboljšati kvalitetu politike ruralnog razvoja i povećati svijest i znanje o prednostima politike ruralnog razvoja. Djeluje kao platforma za prikupljanje i širenje informacija i tehničkog znanja za promicanje ruralnog razvoja: http://www.moa.gov.cy/moa/da/ead/ead.nsf/home_el/home_el?opendocument
- Udruga žena ruralne Larnaca (WARL) neprofitna je organizacija (NVO) osnovana 2004. Glavna svrha Udruge je promicanje poduzetništva svojih članova i održavanje ciparskih tradicionalnih običaja i tradicionalnih izvornih lokalnih proizvoda. WARL trenutno ima oko 400 članova (žene iz ruralnog planinskog okruga Larnaca koje se bave proizvodnjom lokalnih tradicionalnih proizvoda). WARL organizira godišnji festival za promociju tradicionalnih proizvoda, organizira trening i studijske posjete za svoje članove, sudjeluje u europskim programima. www.warl.eu

Osim navedenih udruga i mreža, lokalne/regionalne razvojne agencije uključene su i u promicanje i podršku ruralnim poduzećima.

2. Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Brojne tehničke škole i fakulteti na Cipru nude programe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja usmjerene na upravljanje turizmom i ugostiteljstvom, uključujući:

- Intercollege - dvogodišnji programi hotelskog i turističkog menadžmenta, kulinarstvo;
- Visoka škola za turizam i hotelijerstvo - dvogodišnji programi Uprave za putovanja i turizam, Uprava za hotele,
- Akademia College - dvogodišnji programi hotelske administracije,
- Studijski programi „Turistička agencija i hotelski službenici“ i „Hotel i ugostiteljstvo - kuhari i konobari“ u nekoliko tehničkih škola (2. tehnička škola Nikozija, tehnička škola Makarios III Nikozija, 1. tehnička škola Nikozija, itd.)

3. Instituti za tercijarno obrazovanje

Na Cipru tercijarno obrazovanje pružaju sveučilišta i fakulteti: 3 javna sveučilišta, 5 privatnih sveučilišta i preko 40 instituta i fakulteta - javne i privatne institucije tercijarnog obrazovanja.

Kako je turizam vrlo važan sektor ciparske ekonomije, većina studijskih programa povezanih s turizmom nudi većina instituta tercijarnog obrazovanja, na primjer:

- Ciparsko sveučilište za tehnologiju nudi diplomu i doktorski studij hotelijerstva i turizma,
- Europsko sveučilište Cipar nudi studijski program hotelijerstva,
- Sveučilište u Nikoziji nudi prvostupničke programe za ugostiteljstvo i turizam, slobodno vrijeme i upravljanje događajima,
- Učilište Larnaca nudi prvostupnički program za ugostiteljstvo i menadžment u turizmu i MBA za ugostiteljstvo

4. Kreatori obrazovnih politika i stručnjaci

Ministarstvo obrazovanja, kulture, mladih i sporta glavno je tijelo odgovorno za politike u području obrazovanja na Cipru: <http://www.moec.gov.cy/en/>.

Zamjenik Ministarstva turizma strateško je i nadzorno tijelo turističkog sektora koje, uz ostale odgovornosti, promiče obrazovanje i osposobljavanje u turizmu:

http://www.tourism.gov.cy/tourism/tourism.nsf/home_en/home_en?OpenForm

Uprava za razvoj ljudskih potencijala na Cipru (HRDA) zadužena je za upravljanje sredstvima za osposobljavanje na Cipru. Sustav se oslanja na obvezne doprinose koje plaćaju svi poslodavci i subvencionira programe obuke u tvrtkama: <http://www.hrdauth.org.cy>.

2.4. Litva

1. Udruge

Poljoprivredna komora Republike Litve (<https://zur.lt/>). Organizacija aktivno djeluje od 1991. godine i organizira socijalni dijalog između litavskih ruralnih ljudi, poljoprivrednika i države. Komora ujedinjuje 42 poljoprivredne organizacije. Glavni cilj Poljoprivredne komore je učiniti litvansku poljoprivredu modernom i sposobnom za nadmetanje na tržištima. Proteklih trideset godina Komora se prijavila za programe ruralnog razvoja, zaštitila i obnovila životni okoliš ljudi. Važne aktivnosti su im organizacija treninga i savjetovanja o poljoprivredi, računovodstvu, primanju potpore, održivom uzgoju i alternativnim aktivnostima na selu, a onedavno intenzivno uvode i učenje na daljinu. Poljoprivredna komora kao socijalni partner uključena je u stručno osposobljavanje jer imaju funkciju procjene kompetencija učenika u fazama ocjenjivanja.

Litvansko turističko udruženje na selu (LCTA) udruga je na nacionalnoj razini koja ujedinjuje više od 50% pružatelja turističkih usluga na selu u Litvi, imajući gotovo 400 članova. Glavni ciljevi i aktivnosti udruge su zastupanje interesa članova Udruge u upravljačkim institucijama i drugim organizacijama, koordinacija razvoja ruralnog turizma u Litvi i analiza potrebe za uslugama ruralnog turizma u zemlji i inozemstvu. LCTA također organizira radionice, konferencije, sajmove, izložbe, pripreme metodičkih sredstva za sektor ruralnog turizma i informativne biltene o aktivnostima Udruge i njenih članova. (www.countryside.lt)

Turistički informativni centri (<https://www.lithuania.travel/lt/offices>), koji se nalaze u gotovo svakom gradu i okrugu. Njihova je misija pružanje informativnih i praktičnih informacija poslovnim subjektima, doprinoseći tako osnivanju novih poduzeća u okruzima. Organiziraju obuku i savjetovanja za pružatelje usluga u turističkom sektoru, prikupljaju i pružaju besplatne informacije o turističkim uslugama, posjećenim objektima i mjestima te kulturnoj baštini u okruzima.

2. Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Centar za stručno osposobljavanje King Mindaugas (<https://www.kaupa.lt/>) najveća je i najpopularnija ustanova za stručno osposobljavanje u Litvi. Ovdje se nudi stjecanje perspektivnih zanimanja iz područja ljepote, zdravlja, socijalne skrbi i poslovanja. Škola je moderna i dinamična obrazovna institucija koja brzo i odgovorno reagira na sve promjene na tržištu rada i neustrašivo primjenjuje inovativne oblike obrazovanja. Centar pruža početno i kontinuirano stručno obrazovanje, osnovno i srednje obrazovanje, predškolsko i predškolsko obrazovanje, kao i druge obrazovne usluge. Škola nudi stručno osposobljavanje za organizatora događaja i zabave, zaposlenika u uslugama gostiju. Klaipeda turistička škola (<https://ktm.lt/>) Studenti mogu odabrati specijalitete iz 13 različitih područja. Postoje programi za obrazovanje o trgovini i ugostiteljskim uslugama, kao i organizator događanja i rekreacije. Trenutno je škola upisala oko 600 učenika.

Visoka škola za tehnologiju i poslovanje Veisiejai (<http://www.veisiejutvm.lt/>). Školska misija je pomoći učenicima u stjecanju osnovnog i srednjeg obrazovanja, profesionalnih kvalifikacija, pripremiti ih za rad u promjenjivom društvenom okruženju. Mogu ponuditi programe organizatora ruralnog turizma.

Skuodas Ruralna škola za posao, obrt i usluge (<https://www.profesinis.lt/>) - ova škola priprema kvalificirane stručnjake iz područja turizma i izdaje kvalificirane radničke diplome svojim učenicima. Postoje mogućnosti učenja od organizatora ruralnog turizma i proizvođača specijalizirane za fini tekstil.

Strukovna škola Zarasai (<https://www.zarasupm.lt/>) - Ova škola može ponuditi modularni program strukovnog osposobljavanja za djelatnike gostujućih službi. Osoba kvalificirana kao gost serviser moći će raditi u malim hotelima, pansionima, seoskim turističkim domaćinstvima i drugim smještajnim objektima, upravljati i održavati prostore, pripremati jednostavne obroke, posluživati ih, pružati gostima informacije o turističkim mjestima i drugim uslugama.

3. Tercijarni obrazovni instituti

Studije visokog obrazovanja nude se na Sveučilištu primijenjenih znanosti Kaunas (www.kaunokolegija.lt). Imaju program pod nazivom Turizam i hotelijerstvo. Tijekom trogodišnjeg razdoblja studija studenti obavljaju 4 prakse u litvanskim i stranim hotelima i drugim turističkim poduzećima, kao i u tvrtki za praktičnu obuku koja djeluje na fakultetu. Iskustvo i vještine stečene tijekom godina stažiranja pružaju priliku za zaposlenje i karijeru u Litvi i u inozemstvu.

Sveučilište u Klaipedi (www.ku.lt) ima program Turizam i rekreacija. Cilj ovog programa je osposobiti visokokvalificirane stručnjake za turizam i rekreaciju koji poznaju zakonitosti rekreacije i funkcioniranja turizma i pružanja usluga. Četverogodišnje studije uključuju kulturnu baštinu, metodologiju organiziranja i izvođenja izleta.

Litvansko sportsko sveučilište (LSU) (www.lsu.lt), osnovano 1934. godine, specijalizirana je javna visokoškolska ustanova koja je razvila svoje jedinstvene tradicije u sportu, slobodnom vremenu i zdravstvenim znanostima. Sveučilište nudi program upravljanja turizmom i sportom, koji će studentima omogućiti kreativan razvoj aktivnosti i poslovanja sportskih i turističkih organizacija, provođenje primijenjenih istraživanja i primjenu njihovih rezultata u svakodnevnom poslovanju organizacije i strateškim odlukama.

Sveučilište Mykolas Riomeris (www.mruni.eu/) najveće je sveučilište specijalizirano za društvene znanosti u Litvi. Sveučilište ima sposobnost i značajnu jezgru obrazovne znanosti, ekonomije, humanističkih znanosti, komunikacija, politike, psihologije, sociologije i područja upravljanja. Sveučilište ima 3,5-godišnji studijski program - Turistički menadžment i baština.

Sveučilište Vytautas Magnus (www.vdu.lt) ima reputaciju sveučilišta s globalno orijentiranim, slobodoumnim, liberalnim načinom razmišljanja. Ovo sveučilište ima Program kulturne baštine i turizma, koji je osmišljen za obuku visokokvalificiranih, široko obrazovanih stručnjaka za kulturnu baštinu i turizam koji su sposobni vrednovati kulturnu baštinu u kontekstu društvenih, povijesnih i kulturnih fenomena, kako bi stečeno znanje povezali s globalnom teorijom i praksom.

4. Kreatori obrazovnih politika i stručnjaci

U Litvi je glavna odgovornost za razvoj i provedbu politike strukovnog osposobljavanja povjerena Ministarstvu obrazovanja i znanosti. Ministarstvo gospodarstva i inovacija sudjeluje u provedbi politike razvoja ljudskih potencijala i strukovnog osposobljavanja. Socijalni su partneri ovlašteni inicirati razvoj novih kvalifikacija, standarda i programa strukovnog osposobljavanja. Od 2012. nadležnosti procjenjuju institucije akreditirane za ovu funkciju: socijalni partneri, tvrtke, udruge poslodavaca. Predstavnici poslodavaca sudjeluju u razvoju sadržaja programa strukovnog osposobljavanja, ocjenjivanju usklađenosti programa s potrebama tržišta rada i organiziranju osposobljavanja.

Centar za razvoj kvalifikacija i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (<https://www.kpmc.lt>) ustanova je za obrazovnu potporu koja pruža informacije, stručnu, savjetodavnu i pomoć u profesionalnom razvoju pružateljima obrazovanja, institucijama za podršku u obrazovanju i subjektima koji upravljaju obrazovanjem, provodeći državu politika za razvoj sustava strukovnog osposobljavanja i cjeloživotnog učenja. Organizacija radi

na polju poboljšanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, razvoja sustava obrazovanja odraslih i provedbe inicijativa za razvoj kvalifikacija sudionika obrazovanja odraslih.

2.5. Hrvatska

1. Udruge

Hrvatska poljoprivredna komora (<https://komora.hr/>). Organizacija aktivno radi od 2009. godine na zastupanju interesa poljoprivrednika iz Republike Hrvatske i u međunarodnim udrugama, a posebno udrugama glavnih interesa na razini Europske unije. Vlada i Sabor Republike Hrvatske osnovali su CCA kako bi u pregovorima s Vladom, Ministarstvom poljoprivrede i svim ostalim državnim tijelima zastupali interese svih poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj. Kao glavna udruga hrvatskih poljoprivrednika, oni brane interese hrvatske poljoprivrede u Europskoj uniji jer su član najutjecajnije europske poljoprivredne organizacije Copa-Cogeca. Na nacionalnoj razini CCA djeluje kroz županijske komore i 18 sektorskih odbora te kroz čak 20 sektorskih radnih skupina unutar Copa-Cogeca. CCA organizira okrugle stolove, konferencije, predavanja, radionice i događaje. CCA nudi informacije i pomoć u vezi s udruživanjem s drugim proizvođačima u Republici Hrvatskoj i EU.

Hrvatska turistička zajednica (HTZ) nacionalna je turistička organizacija osnovana kako bi stvorila i promovirala identitet i ugled hrvatskog turizma u zemlji i inozemstvu. Aktivnosti HTZ-a uključuju planiranje i provedbu promotivne strategije, kao i predlaganje i provođenje promotivnih aktivnosti koje su od zajedničkog interesa za sve subjekte u turizmu, te podizanje razine kvalitete cjelokupne hrvatske turističke ponude. Sjedište Hrvatske turističke zajednice je u Zagrebu (Iblerov trg 10 / IV), ali ima i 19 predstavništava i podružnica na globalnoj razini.

2. Organizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Ugostiteljsko-turistička škola, Osijek (<http://ss-ugostiteljsko-turisticka-os.skole.hr/>) Studenti mogu odabrati specijalitete iz 5 različitih područja. Postoje programi za obrazovanje o trgovini i ugostiteljskim uslugama, kao i komercijalisti turističkih hotela, hotelijerski i turistički tehničar, organizator događaja i rekreacije. Odlukom o imenovanju regionalnih centara kompetencija u strukovnom obrazovanju, imenovano je 20. srpnja 2018. godine, kao Regionalni centar kompetencija (RCC) od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja. Stoga je RCC definiran kao mjesto izvrsnosti u SOO-u u kojem će se provoditi programi redovitog strukovnog obrazovanja, strukovnog osposobljavanja i cjeloživotnog učenja. Pružit će platformu za učenje temeljeno na radu, za profesionalnu praksu, za provedbu različitih oblika formalnog i neformalnog obrazovanja, za obrazovanje mentora i umrežavanje sa sudionicima na tržištu.

Virovitička strukovna škola (<https://www.ssv.hr/>) najveća je srednja škola u gradu Virovitici s ukupno 650 učenika i 63 zaposlenika. Sljedeća su zanimanja uključena u program obrazovanja: ekonomist, komercijalist, turističko-hotelski komercijalist, konobar, kuhar, slastičar i prodavač.

Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar (<https://www.tups-bj.hr/>). Škola je dio novoizgrađenog srednjoškolskog centra u kojem se nalaze i Medicinska, komercijalna i komercijalna te Ekonomska i uredska škola. Potpuno je opremljen svime što je potrebno za zanimanja koja se mogu pohađati u školi. Škola trenutno provodi četverogodišnje i trogodišnje obrazovne programe. Četverogodišnji programi: hotelijersko-turistički tehničar i turističko-hotelski komercijalist. Trogodišnji programi: kuhar, slastičar, konobar, pekar, mljekar, slastičar. Škola također ima programe za učenike s invaliditetom: pomoćnog kuhara i slastičara, pomoćnog konobara i pomoćnog vrtlara.

3. Tercijarni obrazovni instituti

Studiji visokog obrazovanja nude se u Virovitici, Veleučilište u Virovitici (<https://vsmti.hr/>). Veleučilišta sadrže studijske programe iz najmanje dva znanstvena područja (društvene i tehničke znanosti) i najmanje tri

znanstvena područja (ekonomija, računarstvo i elektrotehnika). Imaju program koji se naziva preddiplomski stručni studij Menadžment - glavno područje: Menadžment u ruralnom turizmu i specijalistički diplomski stručni studij Menadžment - Menadžment destinacije. Iskustvo i vještine stečene tijekom godina prakse pružaju priliku za zaposlenje i karijeru u Hrvatskoj i inozemstvu.

Fakultet za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju (<https://fitiks.unipu.hr/fitiks>) osnovan je 2016. godine, temeljem Odjela za studije talijanskog jezika i Sveučilišnog studija kulture i turizma. Na Fakultetu se mogu studirati: Preddiplomski sveučilišni studij Kultura i turizam, Diplomski sveučilišni studij Kulture i turizma, Preddiplomski sveučilišni studij Kulture i turizma i Talijanski jezik i kultura (dva predmeta). Sveučilišni diplomski studij Kultura i turizam osmišljen je kako bi osposobio studente za rad u interkulturalnom okruženju u kulturnim i turističkim organizacijama, za samostalno provođenje interdisciplinarnih znanstvenih i stručnih istraživanja, stratešku analizu okoliša u sektoru kulture i turizma te rad u projektnim timovima angažiran u strateškim razvojnim dokumentima. Kultura i / ili turizam, samostalno stvaranje inovativnih kulturnih i turističkih proizvoda kao i složeniji turistički aranžmani tvrtki za upravljanje destinacijama temeljeni na proizvodima kulturnog turizma. Koncept i pristup interdisciplinarnog sadržaja odraz su takvih sveprisutnih suvremenih razmatranja razvoja turizma u novom dobu i izazova održive valorizacije kulturne baštine u turističke svrhe.

4. Donositelji obrazovnih politika i stručnjaci

U Hrvatskoj je glavna odgovornost za razvoj i provedbu politike strukovnog osposobljavanja povjerena Ministarstvu znanosti i obrazovanja. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja sudjeluje u provedbi politike razvoja ljudskih potencijala i strukovnog osposobljavanja. Socijalni su partneri ovlašteni inicirati razvoj novih kvalifikacija, standarda i programa stručnog osposobljavanja. Predstavnici poslodavaca sudjeluju u razvoju sadržaja programa strukovnog osposobljavanja, ocjenjivanju usklađenosti programa s potrebama tržišta rada i organiziranju osposobljavanja.

(<https://www.asoo.hr/>) Djelatnosti Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih uspostavljene su kako bi se planiralo, razvijalo, organiziralo, provodilo, nadziralo i poboljšavalo sustav strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Strateški ciljevi: razviti kvalifikacije na temelju kompetencija i ishoda učenja, trajno uskladiti obrazovanje s potrebama tržišta rada, izgraditi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost, definirati uloge učitelja u sustavu usmjerenom na rezultate, uspostaviti kvalitetu sustav osiguranja.